

Barnbokslut 2023

Nämnden för funktionsstöd

2024-01-23

Ordlista

LSS	Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade
SoL	Socialtjänstlag
HSL	Hälso- och sjukvårdslag
IVO	Inspektionen för vård och omsorg
BmSS	Bostad med särskild service
AKK	Alternativ och kompletterande kommunikation
BUP	Barn- och ungdomspsykiatri
SIP	Samordnad individuell plan
Lex Sarah	Reglerar skyldighet att rapportera missförhållanden och påtagliga risker för missförhållanden
Lex Maria	Reglerar skyldighet att rapportera och utreda händelser som medfört eller skulle kunnat medföra en allvarlig vårdskada

Sammanfattning

Barnbokslut för nämnden för funktionsstöd utgör en sammanställning och bild av den egna verksamhetens arbete. Bokslutets utgångspunkt är barnkonventionen och Göteborgs Stads barnrättsplan. Syftet är att beskriva hur barns rättigheter tillgodoses och att ge ett underlag för fortsatt förbättringsarbete.

Nämnden arbetar direkt med ungefär 1 000 barn som har insatser enligt LSS eller enligt SoL. Ytterligare barn påverkas indirekt för att de är barn eller syskon till en person som får insatser. Nämnden har hanterat uppdrag från kommunfullmäktige att utöka möjligheterna för personer med funktionsnedsättningar att få insatsen korttidsvistelse och bedömt att det inte är möjligt att genomföra på grund av gällande rätt. Under året har förvaltningen bedrivit utvecklingsarbete bland annat för att se över biståndslösa och förebyggande insatser riktade till barn och familjer och förbättra möjligheterna till aktiv fritid utan föregående biståndsbeslut. Här har nya insatser och arbetssätt kring rådgivning, praktiskt stöd kring metoder till vårdnadshavare utvecklats, liksom syskonläger, där syskon till barn som har någon beviljad insats kan delta.

Två utvecklingsfrågor som berör barn har bedrivits tillsammans med representanter från rådet för funktionsstödsfrågor. En grupp har fokuserat på främjande och förebyggande insatser för barn och familjer och frågan "Vad är hjälpsamt för barn och familjer?". Utifrån detta har ett familjestärkande metodstöd tagits fram som kan erbjudas som serviceinsats för att stötta och stärka föräldrar. Det andra uppdraget handlar om att "utveckla bra fritidssysselsättning för barn med funktionsnedsättning" och sker i samverkan även med de fyra socialförvaltningarna och idrotts- och föreningsförvaltningen. I samband med detta uppdrag gjorde nämnden också en särskild utlysning av utvecklingsmedel. Nämnden har ingått ett nytt och förtydligat partnerskap med föreningen Passalen i samverkan med ovan nämnda där frågan om inkluderande fritid kommer att få en gemensam styrning och riktning.

Verktyg och metoder som har tagits fram för att bättre ta tillvara barnrättsperspektivet är anpassning av metodstöd för att upptäcka våld i nära relationer bland personer under 18 år. Nämnden genomför också från och med 2023 brukarundersökningar direkt riktade till barn – något som inte provats tidigare. Ytterligare insatser för att involvera barn i frågor som rör dem har varit en brukarrevision som genomförts på lägerverksamheten, med intervjuer av deltagare.

Myndighetsverksamhet respektive utförarverksamhet har båda uppmärksammat behovet av att stärka sin samverkan och kunskap om varandras verksamheter och påbörjat en struktur för detta. Under hösten 2023 har också ansvar för barnrätt på ledningsnivå pekats ut i förvaltningen.

Förvaltningsövergripande samverkan har systematiserats under 2023 inom flera kommungemensamma frågor som berör både barn och vuxna – avseende folkhälsa, trygghet, samverkan med civilsamhället samt avseende insatser för målområdet "En god start i livet". Förvaltningens medarbetare deltar i samtliga grupperingar.

Innehåll

Ordlista	2
Sammanfattning	3
Innehåll	4
1 Inledning	5
1.1 Barnbokslut och barnrättsplan	5
1.2 Utvecklingsinsatser från bokslut 2022	5
2 Nämndens verksamheter riktade till barn	6
2.1 Statistik över antal beslutade insatser	7
2.2 Samverkansinsatser	9
2.3 Ansvar för hälso- och sjukvårdsåtgärder	10
3 Nämndens barnrättsarbete under 2023	12
3.1 Förändringar i verksamheten samt resurssättning som påverkat barnrättsarbetet	12
3.1.1 Artikel 2 – Principen om icke-diskriminering	12
3.1.2 Artikel 3 – Barnets bästa	13
3.1.3 Artikel 6 - Barns rätt till liv, överlevnad och utveckling	13
3.1.4 Artikel 12 – Barns rätt till delaktighet	14
3.1.5 Resurssättning	15
3.2 Bedömning av verksamheterna	16
3.2.1 Brukarnas egen bedömning	16
3.2.2 Lex Sarah och lex Maria	16
3.2.3 Tillsyner	17
3.3 Summering av föregående års utvecklingsområden och insatser	17
4 Det nya nuläget och vägen framåt	19

1 Inledning

1.1 Barnbokslut och barnrättsplan

Enligt beslut genom Göteborgs Stads barnrättsplan ska samtliga nämnder och styrelser årligen upprätta ett barnbokslut som bilaga i årsrapporten. Barnbokslutet utgör en sammanställning av den egna verksamhetens arbete och resultat i syfte att tillgodose barn och ungdomars rättigheter utifrån barnkonventionen.

En viktig utgångspunkt för barnbokslutet är barnkonventionens fyra grundläggande principer/artiklar:

- **Artikel 2 – Principen om icke-diskriminering:** Alla barn är lika mycket värda och har samma rättigheter. Ingen får diskrimineras.
- **Artikel 3 – Barnets bästa:** Vid alla beslut som rör barn ska i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa. Vad som är barnets bästa måste avgöras i varje enskilt fall och hänsyn ska tas till barnets egen åsikt och erfarenhet.
- **Artikel 6 - Barns rätt till liv, överlevnad och utveckling:** Med utveckling menas främjandet av god fysisk, andlig, moralisk, psykisk och social utveckling.
- **Artikel 12 – Barns rätt till delaktighet:** Barn har rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet. Hänsyn ska tas till barnets åsikter, utifrån barnets ålder och mognad.

Barnbokslutet fungerar samtidigt som uppföljning av Göteborgs Stads barnrättsplan. Planen förutsätter att barns rättigheter ska finnas med i stadens processer, från planering och beslut till genomförande och uppföljning.

Barnbokslutet ska huvudsakligen fokusera på de *resultat* som en verksamhet uppnått under året i sitt barnrättsarbete, men även innehålla en analys av hur fattade beslut och arbetsinsatser har påverkat barns och ungas villkor. Barnbokslut för nämnden för funktionsstöd ger därutöver en grundläggande beskrivning av nämndens arbete som riktas till barn.

1.2 Utvecklingsinsatser från bokslut 2022

Barnbokslutet 2022 identifierade behov av fortsatt utveckling inom några områden. Flera verksamheter önskade fortsatt kompetensutveckling, såväl kring barnrätt som kring specifika frågor, till exempel våld i nära relationer.

Behov framkom också om bättre samverkansstruktur mellan förvaltningens olika verksamheter som riktar sig till barn, liksom av att samverka bättre med verksamheter utanför den egna förvaltningen – såsom skola, socialtjänst och hälso- och sjukvård. Bokslutet 2022 lyfte även behov av att förvaltningen bör lyfta barnrättsfrågor till en strategisk nivå.

2 Nämndens verksamheter riktade till barn

Nämnden för funktionsstöd beviljar insatser till barn enligt lagen om stöd och service för vissa funktionshindrade – LSS, och enligt socialtjänstlagen – SoL. Insatserna utförs i många fall i egen regi, men även av externa aktörer genom ramavtal, Lag om valfrihet (LOV) eller andra sätt. Handläggning och bedömning sker inom verksamhet myndighet, som har särskilda enheter som har särskilt fokus barn och unga.

De vanligaste insatserna för barn är avlösarservice, korttidstillsyn för barn över 12 år (fritidshem) samt korttidsvistelse i form av läger eller korttidshem. Andra insatser är personlig assistans, ledsagning, stödfamilj, kontaktperson samt boende med särskild service (BmSS) för barn – även kallat barnboende. Korttidstillsyn (fritidshem) är en insats som beviljas av nämnden enligt LSS, men som verkställs av grundskolenämnden. Många av de insatser som avser barn ges i syfte att ge avlastning till vårdnadshavare, men även för att ge barnet miljöombyte och möjlighet att öva självständighet.

Utöver dessa insatser som ges efter individuell biståndsbedömning så genomförs även andra insatser, både i nämndens regi och i samverkan med andra. Några sådana aktiviteter är kompisläger och Passalens Weekendklubb¹. Nämnden är också med och finansierar förebyggande insatser inom folkhälsoavtalen, samt Passalens aktiviteter för att inkludera unga med funktionsnedsättning i den öppna fritidsverksamheten.

Nämnden organiserar också *Lots för barn och vuxna med funktionsnedsättning* som erbjuder information och vägledning om vilket stöd som finns i samhället för barn och vuxna med funktionsnedsättning. *Anhörigstödet* ger olika typer av stöd och information till vårdnadshavare och andra och på *Dalheimers hus* bedrivs bland annat friskvårds-verksamhet som är tillgänglig för barn med funktionshinder och i huset finns *Eldorado Resurscenter* som erbjuder kultur- och fritidsupplevelser till barn (och vuxna) med intellektuell funktionsnedsättning.

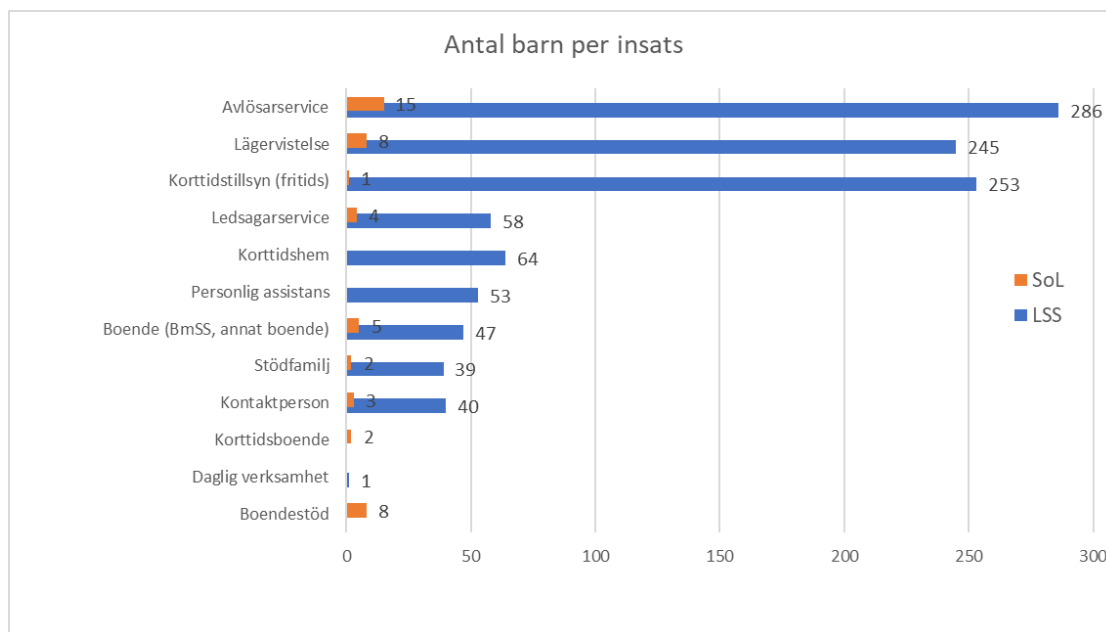
Nämnden ger också stöd till civilsamhällets organisationer inom funktionshinderområdet, som kan omfatta både barn och vuxna.

¹ Passalens Weekendklubb erbjuder helgaktiviteter för barn och unga med funktionsnedsättning. Deltagande sker utan biståndsbeslut men efter hänvisning från socialsekreterare. Weekendklubbarna drivs som idéburet offentligt partnerskap – IOP - i samverkan med föreningen Passalen.

2.1 Statistik över antal beslutade insatser

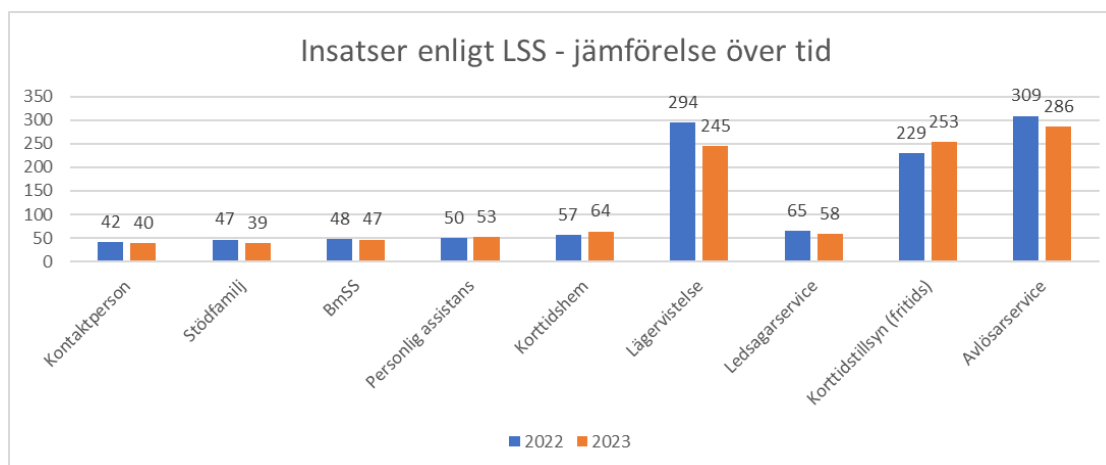
Den 19 december 2023 hade 918 barn under 18 år någon beslutad insats, i form av drygt 1 086 insatser enligt LSS och 48 insatser enligt SoL.

Figur 1- Antal barn per insats december 2023 - LSS och SoL

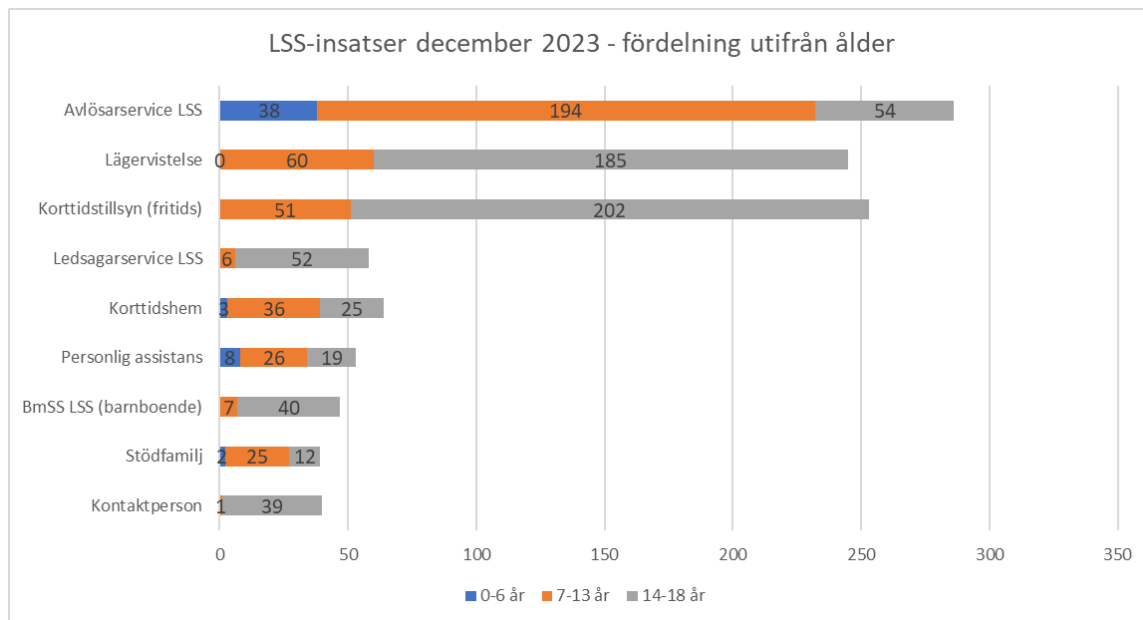
Av de 47 barn som har insatsen bostad med särskild service för barn och unga enligt 9.8 § LSS så var det i december 2023 17 barn som bor på boenden i stadens egen regi, medan majoriteten bor i boenden i annan regi. Av dessa är 19 beslut så kallade skolplaceringar, det vill säga stöd ges till boende för att en ungdom ska kunna gå i skolan utanför Göteborg.

En jämförelse med statistik för förra året visar en nedgång i det totala antalet insatser och unika individer med insatser. I år var det 918 individer som i december hade en pågående insats, året innan var det 972. Lägrvistelse och avlösarservice är de insatser som har minskat mest.

Det är vanligare att barn i högre ålder har insatser. Insatsen korttidstillsyn är särskilt riktad till barn som fyllt 12 år, men även övriga insatser omfattar i huvudsak barn över 7 år. De yngsta barnen och deras familjer har framför allt insatsen avlösarservice.

Figur 2 - LSS-insatser december 2023 - fördelning utifrån ålder

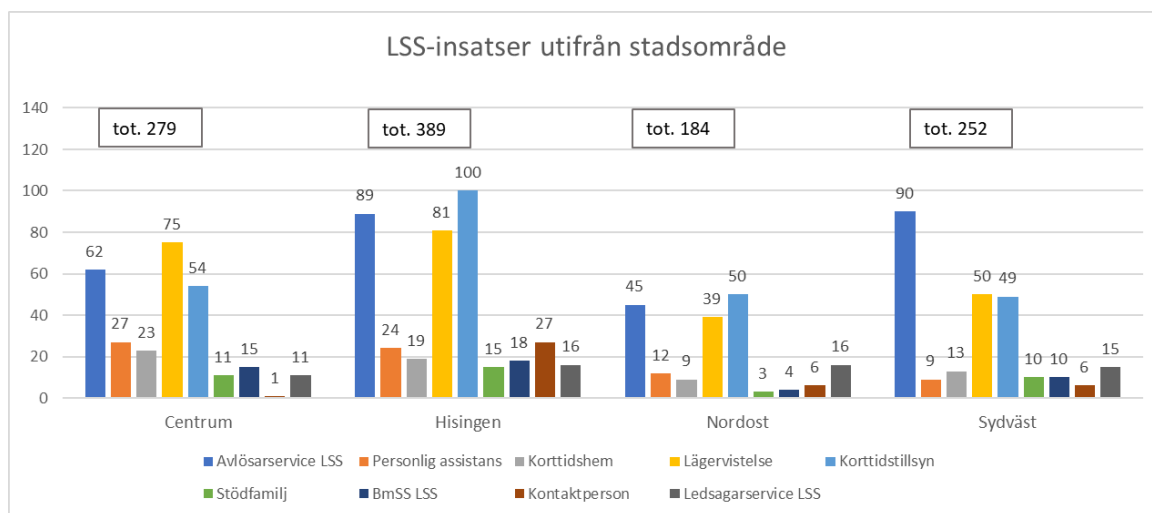
Det är fler pojkar än flickor som har insatser enligt både LSS och SoL. Av LSS-insatserna omfattar ungefär 65 procent pojkar. Detta ligger i linje med statistik i övriga riket och även med fördelningen mellan pojkar och flickor i anpassad skola.

Figur 3- LSS-insatser december 2023 - fördelning utifrån kön

De fyra stadsområdena har ungefär lika stor befolkning under 18 år, och med ungefär samma inbördes åldersfördelning. En större andel av barnen, 31 procent, bor på Hisingen, medan de övriga stadsområdena har ungefär lika många barn. Spridningen av insatser följer inte riktigt samma fördelning, framför allt är det färre beviljade insatser i stadsområde nordost än i övriga stadsområden. För att få en komplett bild av antal barn som har stöd för insatser vore det av värde att undersöka antal barn per stadsområde som har assistans enligt socialförsäkringsbalken, det vill säga där Försäkringskassan ansvarar.

Figur 4 - LSS-insatser december 2023 - fördelning utifrån stadsområde

Förvaltningen utreder de ansökningar om stöd som inkommer utifrån de rättigheter som finns enligt befintlig lagstiftning. Den enskilde ansöker om insatser utifrån det egna behovet. Detta innebär att förvaltningen har begränsad möjlighet att påverka utfallet av insatserna i relation till kön, ålder eller geografisk hemvist. Möjligen kan förvaltningen se över hur olika insatser lyfts och diskuteras i mötet med barn och unga och deras familjer. Även om exempelvis könsfördelningen följer mönstret i riket och jämfört med skolan, så kan det vara värdefullt att analysera om det kan finnas någon ojämlikhet i hur pojkar respektive flickor bedöms.

2.2 Samverkansinsatser

Barn med funktionsnedsättning är en grupp som ofta möter många olika aktörer. Från kommunen kan det dels vara olika parter från funktionsstödsverksamheterna – socialsekreterare och personal på korttidsvistelse, dels förskola/skola, och fritidsverksamheter dels personal från individ- och familjeomsorg. Från regionen kan det bland annat vara habilitering, BUP, vårdcentraler, tandvård och specialistsjukvård. Flera familjer har också kontakter och stöd till exempel från Försäkringskassan. Behovet av samordning och samverkan är alltså stort och i flera fall finns lag som reglerar vad som ska finnas. Bristande koordination och samordning inom och mellan olika aktörer är dock enligt flertalet rapporter och utredningar mycket vanligt. Dessa brister drabbar särskilt barn och unga med samsjuklighet, olika psykiatriska tillstånd och stora sociala behov.² Nämndens

² SOU 2021:34, Börja med barnen, sid 205 mfl

lotsar för barn och vuxna med funktionsnedsättning finns som ett samlat stöd för att informera om rättigheter och möjligheter. Nämnden har, i kommunfullmäktiges budget, fått uppdrag att under 2024 utöka lotsverksamheten och inrätta koordinatörer som stöd till barn med funktionsnedsättning och deras familjer.

Under 2023 har förvaltningsövergripande samverkan i kommungemensamma frågor etablerats och förvaltningen deltar med flera medarbetare. Samverkan sker på stadenövergripande nivå liksom per stadsområde och berör bland annat trygghetsfrågor, samverkan med civilsamhället och familjecentrerat arbetssätt – samtliga frågor som påverkar barn och unga. En särskild organisering för samverkan barn och unga finns också, där medarbetare från förvaltningen regelbundet möter och för dialog med kollegor från förskola, skola, kultur och socialtjänst utifrån programmet jämlik stad och målområdet ”En god start i livet och goda uppväxtvillkor”.

Staden samverkar också med regionen och alla länets kommuner bland annat kring målgruppen *Barn och unga med behov av samordnade insatser från kommun och region*. Knutet till detta finns en ”länsövergripande överenskommelse om samverkan för barns och ungas hälsa”, liksom en gemensam riktlinje för SIP - samordnad individuell plan. För att arbeta övergripande med samverkan i Göteborgsområdet finns temagrupp Barn och unga. Fokus är familjecentrerat arbetssätt, förebyggande och tidiga insatser och målet att barn och unga ska lyckas i skolan. Medarbetare från förvaltningen deltar i det lokala arbetet i NOSAM – närområdessamverkan.

2.3 Ansvar för hälso- och sjukvårdsåtgärder

Många barn med funktionsnedsättning har ett omfattande behov av hälso- och sjukvårdsinsatser i form av exempelvis medicinering. Inom boende med särskild service, både för vuxna och för barn, är det kommunen som har ansvar för hälso- och sjukvårdsåtgärder. Kommunens legitimerade personal har då ansvar för utförandet av ordinerade åtgärder och delegerar även rätten att utföra vissa åtgärder till personal på boendena, efter att personalen utbildats.

Förra årets barnbokslut beskrev den särskilda problematik som kan uppstå i samband med hälso- och sjukvårdsbehov på korttidsvistelse för barn med funktionsnedsättning. Många gånger har barnen medicinering och andra hälso- och sjukvårdsåtgärder som har bedömts som egenvård³. Åtgärderna utförs i vardagen av vårdnadshavare eller personlig assistent, men vid insatsen korttidsvistelse, i form av läger eller korttidshem, uppstår en otydlighet och ibland en risk när dessa hälso- och sjukvårdsbehov ska tillgodoses. Personalen inom verksamheterna förväntas hjälpa barnet med dessa åtgärder som egenvård, men ofta utan adekvat utbildning utöver instruktioner från vårdnadshavarna. I dessa verksamheter har inte kommunens legitimerade personal något ansvar och ingen tillgång till vårddokumentation. Under 2023 har dialoger först mellan presidierna för nämnden

³ Egenvård innebär åtgärder som en patient antingen kan utföra själv, eller med hjälp av någon annan – till exempel anhörig eller personal. Det är legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal, ofta behandlande läkare, som bedömer att en åtgärd kan utföras som egenvård. Bedömning ska också göras att det finns förutsättningar för att åtgärden kan utföras på ett patientsäkert sätt. Om en åtgärd bedöms som egenvård så är den inte längre enligt lagen en hälso- och sjukvårdsåtgärd och faller inte under de lagarna om patientsäkerhet, patientdata med mera.

för funktionsstöd och hälso- och sjukvårdsnämnden Göteborg (numera delregional nämnd Göteborg) för att få tydligare ansvarstagande från regionen. Ett länsövergripande arbete har också pågått under hösten 2023 för att ta fram en ny rutin för egenvårdsinsatser inom korttidsverksamheter i LSS. Arbetet planeras vara färdigt under våren 2024. Sedan januari 2023 finns en ny lag om egenvård⁴ och enligt propositionen till lagen föreslås Socialstyrelsen få ett uppdrag att stödja kommunerna i arbetet med egenvård. Socialstyrelsen har ännu inte presenterat något stödmaterial utan räknar med att detta ska vara färdigt under 2024.

⁴ Den nya lagen ersätter Socialstyrelsens föreskrift om egenvård och reglerar förutsättningarna för egenvård bland annat när det gäller personlig assistans. Lagens fokus är alltså inte problematiken kring egenvård på korttidsvistelse.

3 Nämndens barnrättsarbete under 2023

Grundläggande frågeställningar för barnbokslutet är om det har skett några förändringar i verksamheten som påverkar barn direkt eller indirekt, vilka resultat som åtgärderna har genererat, samt vilka resurser som avsatts och om de fördelas utifrån barns rätt till likvärdiga villkor.

3.1 Förändringar i verksamheten samt resurssättning som påverkat barnrättsarbetet

Den verksamhet som bedrivs inom förvaltningen för funktionsstöd har som grundläggande uppdrag att individer får den hjälp och det stöd de behöver inom nämndens verksamhetsområde samt att säkerställa oberoende, självbestämmande och självständighet hos individen och möjliggöra delaktighet i samhället. Därför kan allt arbete som bedrivs relaterat till barn sägas ha som syfte att stödja barn att utvecklas utifrån sina förutsättningar och för att uppfylla övriga artiklar i barnkonventionen. Det dagliga arbetet med ständiga förbättringar har koppling till alla ovanstående artiklar från barnkonventionen, och en tydlig sortering av åtgärder utifrån artiklar i barnkonventionen är inte alltid möjlig då åtgärderna har bäring på flera områden.

3.1.1 Artikel 2 – Principen om icke-diskriminering

Vilka åtgärder har vidtagits för att öka kunskapsnivån om barn och barns rättigheter och motverka diskriminering?

Både myndighets- och utförarverksamheterna har fortsatt arbeta aktivt med barnkonventionen både i utbildningar och dialoger. Arbete med nämndens värdighetsgarantier har fortsatt, bland annat på arbetsplatsträffar. Många verksamheter har arbetat med att utveckla kompetensen i AKK för att öka förmågan att ta del av barnens egna uppfattningar, och barnens möjligheter att involveras i beslut som gäller dem. En av myndighetsenheterna för barn och unga har genomfört en riktad workshop om barnrätt och barnkonsekvensanalys.

Alla verksamheter har tagit fram och börjat tillämpa kompetensutvecklingsprogram som är anpassade till den aktuella verksamheten (kompetenshjul, assistansskola, kompetenstrappa med flera). Inom dessa finns flera delar som har bäring på att öka kunskapsnivån om barns rättigheter och motverka diskriminering – såsom AKK, lågaffektivt bemötande och hur man undviker begränsningsåtgärder med mera.

Lots för barn och vuxna med funktionsnedsättning arbetar med olika typer av informationssatsningar och utvecklar arbetssätt för att nå fler i behov av deras stöd. En samverkan och informationssatsning gentemot verksamheter hos de fyra socialförvaltningarna har genomförts av lotsverksamheten för att göra den mer känd, för att de ska kunna hänvisa relevanta personer till lotsen som annars inte har kännedom om möjligheter till stöd.

3.1.2 Artikel 3 – Barnets bästa

Vilka åtgärder har vidtagits för att utveckla arbetssätt, rutiner och stöd för att göra systematiska provningar av barnets bästa i verksamheten?

Myndighetsverksamheten har en särskild rutin för att beakta barnrättsperspektiv i handläggningen som är implementerad och används av handläggarna. I rutinen framhålls att en barnkonsekvensanalys ska göras i samband med varje utredning som direkt eller indirekt rör ett barn och att barn ska få information på ett sätt som är anpassat utifrån barnets ålder och mognad samt vara formulerat så att barnet förstår. Rutinen innehåller checklistor och mallar som stöd.

Under 2023 har också organisationsförändringen med renodlade enheter för barn och unga inom myndighetsverksamheten börjat fungera fullt ut. Genom detta uppnås bättre fokus på barnrättsperspektivet och kompetens för att öka barnens delaktighet, och större likvärdighet mellan olika geografiska områden. Förbättringsinsatser har också gjorts för att underlätta för familjer i kontakten med förvaltningen och myndighetsenheterna har arbetat med att skapa "en väg in" där mottagningsenheter har startat eller ska startas i samtliga stadsområden.

Nämnden har haft i uppdrag från kommunfullmäktige att utöka möjligheterna för personer med funktionsnedsättningar att få insatsen korttidsvistelse. Nämnden har bedömt att det inte är möjligt att genomföra uppdraget med hänvisning till gällande rätt. Antalet personer som har insatsen korttidsvistelse – vilket omfattar både lägervistelse, korttidshem och stödfamilj - har totalt sett minskat under 2023. Det har varit något färre ansökningar än 2022 och andelen ansökningar som avslås är densamma som tidigare år. Myndighetsverksamheten har under året tagit fram ett metodstöd för att säkerställa likvärdiga bedömningar av korttidsvistelse. Satsningar har gjorts för att se över biståndslösa och förebyggande insatser riktade till barn och familjer och förbättra möjligheterna till aktiv fritid utan föregående biståndsbeslut. Utifrån barnrättsplanens fokusområde fritid och barns rätt att utvecklas kan det vara av värde att under 2024 följa upp förändringarna.

Ett forskningsprojekt bedrivs av en av förvaltningens medarbetare, för att studera perspektivet hos barn som anhöriga, barns berättelser om att växa upp med syskon som har insatsen personlig assistans. Intervjuarbetet har pågått under 2023 och fortsätter under 2024.

Under 2023 anställdes en utvecklingsledare med fokus på forskning och kunskapsutveckling, som följer och driver flera projekt som berör barn och barns bästa och hur man kan möjliggöra större delaktighet genom brukarenkäter och observation.

3.1.3 Artikel 6 - Barns rätt till liv, överlevnad och utveckling

Vilka åtgärder har vidtagits för att stödja alla barn i att kunna utvecklas utifrån sina förutsättningar?

Enheterna inom myndighetsverksamheten har fortsatt arbeta aktivt med FREDA-kortfrågor som är ett verktyg för att upptäcka våld i nära relationer. Det har tidigare inte funnits något stöd för att använda verktyget till personer under 18 år, men

under hösten har förvaltningen anpassat verktyget för unga. Implementering kommer att påbörjas under 2024.

Förvaltningen har under året samordnat ett uppdrag för att utveckla bra fritidssysselsättning för barn med funktionsnedsättning tillsammans med de fyra socialförvaltningarna och idrotts- och föreningsförvaltningen samt en arbetsgrupp från rådet för funktionsstödsfrågor. Uppdraget har lett till nya nätverk, ökad samverkan och medvetenhet i frågan om fritid för barn med funktionsnedsättning. Under 2024 kommer arbete att fortsätta med de förbättringsåtgärder som identifierats exempelvis kring informationsspridning, öka kunskap om inkludering och särskilda behov hos aktörer. I samband med detta uppdrag har nämnden också gjort en särskild utlysning av utvecklingsmedel för fritidsaktiviteter för barn och unga med funktionsnedsättning.

Nämnden har ingått ett nytt och förtydligat partnerskap med föreningen Passalen i samverkan med ovan nämnder där frågan om inkluderande fritid kommer att få en gemensam styrning och riktning. Socialsekreterarna som möter barn och unga i behov av en mer aktiv fritid eller socialt sammanhang arbetar med att uppmuntra till deltagande i weekendklubbar, utifrån partnerskapet med Passalen. Under 2023 har antalet barn och unga som deltar i weekendklubbarna ökat och 108 personer har under året varit med på i genomsnitt 8,5 klubb tillfällen.

Under 2023 påbörjade förvaltningen ett arbete med att stärka förebyggande och biståndslösa insatser till barn, unga och deras familjer. Nya insatser och arbetssätt kring rådgivning, praktiskt stöd kring metoder till vårdnadshavare med bland annat öppet hus där vårdnadshavare kan träffa metodutvecklare med flera samtidigt som aktivitetsledare erbjuder aktiviteter för barnen. Under året har också tre syskonläger anordnats, där syskon till barn som har någon beviljad insats har fått möjlighet att delta.

Sedan hösten 2023 har ett familjestärkande metodstöd tagits fram som erbjuds som serviceinsats. Insatsen förmedlas genom lots för barn och unga med funktionsnedsättning. Metodstödet syftar till att stötta och stärka föräldrar och ska kunna erbjudas i hemmiljö. Det nya arbetssättet har utformats efter samverkan med en arbetsgrupp från rådet för funktionsstödsfrågor med syfte att fokusera på främjande och förebyggande insatser för barn och familjer och frågan "Vad är hjälpsamt för barn och familjer?".

3.1.4 Artikel 12 – Barns rätt till delaktighet

Vilka åtgärder har vidtagits för att inhämta barns åsikter inför beslut som rör dem samt för att involvera barn i strategiska frågor och stärka barns egen kunskap?

Nämndens verksamheter som riktar sig till barn – läger, korttidshem, barnboende, assistans och avlösarservice - bedriver ett kontinuerligt arbete med att ge medarbetarna verktyg att medvetandegöra och engagera barn och unga. Själva syftet med verksamheterna är att stärka barns möjligheter att utvecklas utifrån sina förutsättningar och därmed finns hela tiden en ambition att involvera och efterfråga barnens synpunkter samt ett ständigt pågående arbete att hitta fungerande sätt att

efterfråga reaktioner och önskemål och i möjligaste mån medvetandegöra barnen om sina rättigheter.

Ett arbete har påbörjats för att med hjälp av observation öka kunskap om barns delaktighet på barnboende, framför allt där det är svårt att använda enkäter eller intervjuer för att följa upp. Syftet är att skapa ett systematiskt arbetssätt där observation sker regelbundet och medarbetare inom likartade verksamheter kan lära av varandra.

Nämnden genomför också från och med 2023 brukarundersökningar direkt riktade till barn – något som inte provats tidigare. Införandet har inneburit vissa svårigheter och metoden kommer att fortsätta utvecklas kommande år. Utvecklingsledare forskning och kunskapsutveckling följer arbetet.

Ytterligare insatser för att involvera barn i frågor som rör dem har varit en brukarrevision som genomförts på lägerverksamheten, med intervjuer av deltagare.

3.1.5 Resurssättning

Eftersom nämndens arbetssätt är att utreda de ansökningar om stöd som inkommer och att verkställa de beslut som fattas utifrån befintliga regelverk, så är omfattning på, och fördelning av, resurser en fråga som i huvudsak styrs av externa faktorer. De skillnader som kan ses angående vilka insatser som förekommer i olika stadsområden, visar dock att det kan vara viktigt att följa upp rutinen för barnrättsarbete inom myndighetsutövningen och analysera om det finns skillnader i tillämpningen.

Barnrättsplanen anger att det i varje nämnd bör finnas ett utpekat ansvar på ledningsnivå för att se till barns rättigheter i den egna verksamheten och för att säkerställa samverkan kring barnrätt med övriga verksamheter i staden. Förvaltningen har sedan tidigare en utsedd funktion som arbetar med barnrättsarbetet integrerat med annat kvalitets- och rättighetsarbete. Under hösten 2023 har också ansvar för barnrätt på ledningsnivå pekats ut. Samtidigt är programmet för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning ett fokus som bärs av samtliga i förvaltningsledningen och dess rättighetsområden är tydligt kopplade till insatser för att stärka barns självständighet, trygghet, hälsa och fritid.

Barnrättsplanen beskriver nödvändigheten av samverkan inom organisationen för att ge bättre bedömningar av barns bästa i beslutsunderlag och för att undvika och synliggöra målkonflikter. Inom förvaltningen har avdelningarna för myndighet respektive utförande båda uppmärksammat behovet av att stärka samverkan för att bygga förståelse och kunskap om varandras verksamheter. Ett antal gemensamma möten har anordnats. Avdelningschefer, verksamhetschefer och enhetschefer för enheterna som arbetar med barn och unga har träffats och börjat bygga strukturer för samverkan.

Under hösten har nämnden startat en ny bostad med särskilt service för barn och unga, vilket har ökat möjligheterna att i egen regi ge det omfattande stöd som vissa barn behöver. Trots det finns det fortsatt brist på platser som kan tillgodose behoven, både av barnboende och korttidsvistelse.

En väsentlig förändring i förutsättningarna att bedriva framför allt lägerverksamhet är de nya EU-direktiven om dygnsvila som har fått konsekvenser för personal-kostnader, kontinuitet och möjligheterna att behålla personal.

3.2 Bedömning av verksamheterna

3.2.1 Brukarnas egen bedömning

Inom korttidshem, läger och avlösarservice för barn har brukarenkäter genomförts varje år med hjälp av en egen enkät i staden. Under 2023 gjordes en förändring så att barnen och ungdomarna själva skulle besvara frågorna - för att på så sätt få större delaktighet. Samtidigt förändrades innehållet i enkäterna för att följa samma struktur som övriga brukarenkäter som görs i nämndens verksamheter. Detta första år med ny metodik innebar kort förberedelsetid och svårigheter med genomförandet. Många av deltagarna har också stora svårigheter att förstå och besvara en enkät. Dessa faktorer tillsammans har resulterat i låga svarsfrekvenser,. Resultaten får därför framför allt tas som en indikation på deltagarnas uppfattning. Enligt de resultat som finns känner sig nästan alla som svarat trygga med personalen (86–88 %). När det gäller att förstå och bli förstådd så varierar resultaten - som lägst är det 73 procent i lägerverksamheten som anser att all personal pratar så att de förstår, och 77 procent som upplever att alla i personalen förstår vad deltagaren själv säger. Totalt sett verkar flickor mindre nöjda än pojkar inom lägerverksamheten, medan förhållandet är det omvända inom avlösarservice.

Under 2023 har en brukarrevison, med intervjuer av deltagare, genomförts med barn, detta på lägerverksamheten. Deltagarna var i huvudsak positiva men framförde önskemål om större delaktighet i planering och individuell anpassning av regler.

3.2.2 Lex Sarah och lex Maria

Alla medarbetare är skyldiga att uppmärksamma och rapportera brister i verksamheten – avvikelser. Om det också bedöms som ett missförhållande som drabbat eller kan drabba brukare, så ska en lex Sarah-rapport göras. Förvaltningen är då skyldig att utreda, dokumentera och avhjälpa eller undanröja missförhållandet/risken för missförhållandet. Under 2023 har det gjorts 31 lex Sarah-rapporter gällande verksamheter som berör barn. Majoriteten av rapporterna gäller barnboende. Nämndens socialt ansvariga samordnare (SAS) har gjort 14 utredningar baserat på dessa rapporter, och två utredningar har gått vidare till IVO - inspektionen för vård och omsorg. Ett ärende handlade om brister i introduktion till socialsekreterare. I detta ärende har IVO fattat beslut om att nämnden har fullgjort sin utrednings- och anmälningsskyldighet. Den andra rapporten gäller ett barnboende där det förekommit tvångs- och begränsningsåtgärder. IVO har ännu inte återkommit med något beslut.

Om en medarbetare uppmärksammar en händelse som medfört eller som hade kunnat medföra en vårdskada eller en risk för vårdskada så ska en avvikelse rapporteras. Medicinskt ansvarig legitimerad personal granskar dessa rapporter och

bedömer om det rör sig om en allvarlig vårdskada, varpå den rapporteras till IVO som en lex Maria. Under 2023 har ingen lex Maria förekommit i verksamheter som berör barn. Medicinskt ansvarig sjuksköterska bedömer däremot att det fortsatt finns vissa brister i följsamhet till riktlinjer och rutiner kopplade till hälso- och sjukvård på barnboenden.

3.2.3 Tillsyner

Varje år genomför inspektionen för vård och omsorg – IVO - inspektioner av alla särskilda boenden för barn och unga. Under 2023 har sex tillsyner gjorts och tre av rapporterna har inkommit. På ett av boendena har inte IVO uppmärksammat några brister. Den andra rapporten visade på otrygg utemiljö och att personal inte har fått rätt introduktion, handledning och kompetensutveckling. Denna brist och eventuella åtgärder ska redovisas till IVO i februari 2024. Den tredje tillsynen rörde samma barnboende där anmälan gjorts om allvarligt missförhållande enligt Lex Sarah. Åtgärder har vidtagits gällande berörda medarbetare och boendet har stängts för renovering och anpassning till brukarnas behov. Ingen återrapport till IVO krävs därför i ärendet. De tre återstående rapporterna inväntas i början av 2024.

Tidigare tillsyner har uppmärksammat brister avseende begränsningsåtgärder utan samtycke, bristande kompetens inom AKK - alternativ och kompletterande kommunikation, samt ohanterade avvikelser. Kompetensutvecklingsinsatser fortsätter genomföras för personal på alla förvaltningens barnboenden för att undvika dessa brister.

3.3 Summering av föregående års utvecklingsområden och insatser

Göteborgs Stads barnrättsplan har identifierat insatser som nämnder och styrelser förväntas arbeta med, i syfte att bedriva ett systematiskt och inkluderande barnrättsarbete. Nedan sammanfattas nämndens arbete under 2023 sorterat utifrån barnrättsplanens insatser.

Nr.	Insatsnamn i planen	Kommentar utifrån nämndens barnrättsarbete 2023
Insatser för kompetenshöjning		
Insats 1:1	Öka den grundläggande kompetensen om barns rättigheter	Utbildningar i barnrätt, barnkonventionen har genomförts. Regelbundet har utbildningar i alternativ och kompletterande kommunikation, lågaffektivt bemötande och våld i nära relationer genomförts som knyter an till barns rättigheter, Förstärkt organisation av särskilda enheter som endast arbetar med barn och förenklat tillgänglighet med <i>En väg in</i> .
Insats 1:2	Utveckla metoder för att följa upp barns livsvillkor utifrån alla barns lika värde.	Rutiner för myndighetsutövning med särskilt beaktande av barnrätt har uppdaterats och tillämpas kontinuerligt. Anpassat verktyg – FREDA-kortfrågor – för att kunna förbättra arbete med våld i nära relationer för barn.

Insats 1:3	Utveckla metoder för barns delaktighet.	Utveckling av brukarenkäter direkt till deltagarna i barnverksamheterna. Brukarrevisioner riktade till barn, använt på läger och inom nybyggnation av barnboende. Utveckling av metod för observation inom barnboende där annan brukaruppföljning inte är möjlig.
Insatser för styrning och ledning		
Insats 2:1	Identifiera hur den egna verksamheten påverkar barns rättigheter utifrån barns olika livsvillkor	Analysen i och med arbetet med barnbokslut. Fortsatt analys och kompetensökning kan vara relevant, liksom tydligare inkluderat barnrättsperspektiv i strategiska beslut.
Insats 2:2	Identifiera och använda metoder för barns delaktighet som är anpassade utifrån barns olika förutsättningar.	Se kommentar på insats 1:3 Att systematisera underlag till ledningsnivån för att möjliggöra fortsatt förbättringsarbete kan vara en utvecklingsinsats.
Insats 2:3	Säkerställa samverkan kring barnrätt	Ansvar på ledningsnivå har pekats ut för att se till barns rättigheter i den egna verksamheten och säkerställa samverkan med övriga staden. Samverkan med andra förvaltningar i övergripande stadsområdessamverkan men även i flera mindre uppdrag – t.ex. - Samverkan för att utveckla bra fritidssysselsättning för barn med funktionsnedsättning - Samverkan kring skolfrånvaro – grundskola, socialförvaltning Centrum - Samverkan för att socialförvaltningar ska förbättra information till barn och familjer med funktionsnedsättning
Insats 2:4	Årligen upprätta barnbokslut	Detta dokument
Insatser direkt riktade till barn		
Insats 3:1	Genomföra en kommunikationsinsats till barn om deras rättigheter	Genom <i>Lots för barn och vuxna med funktionsnedsättning</i> ges information och vägledning om vilket stöd som finns i samhället. Information om Passalens verksamhet och rätt att inkluderas ges inom myndighetsutövningen.
Insats 3:2	Medborgarkontor med tydlig inriktning för barn	Nämnden för funktionsstöd har inget ansvar i insatsen
Insats 3:3	Säkerställa insatser för placerade barns rätt till utbildning	Nämnden för funktionsstöd har inget ansvar i insatsen
Insats 3:4	Höja valdeltagandet till Ungdomsfullmäktige	Nämnden för funktionsstöd har inget ansvar i insatsen

4 Det nya nuläget och vägen framåt

I det analysarbete som barnbokslutet innebär så identifieras också viktiga utvecklingsområden vilket blir ett underlag för prioriteringar för att ytterligare förbättra barns livsvillkor och stärka barns rättigheter.

Vissa utmaningar har återkommit i samtal och enkäter med avdelningarna.

- *Kompetensutveckling* - kompetensen hos medarbetare behöver stärkas kring psykisk och psykiatrisk ohälsa hos barn och unga
- *Samverkan inom förvaltningen* - Kunskap och tillit mellan myndighetsverksamheten och utförarverksamheten behöver utvecklas och stärkas.
- *Samverkan utanför förvaltningen* – samverkan med regionen och grundskoleförvaltningen behöver förstärkas. Bland annat kan inte förvaltningen för funktionsstöd anställa vårdpersonal så som psykolog eller kurator enligt hälso- och sjukvårdsavtalet med regionen, utan behöver stöd utifrån.
- *Lokaler* – förvaltningen har få lokaler för barnboende eller korttidshem som är anpassade till barn med behov av ett mindre sammanhang, lugn och kontinuitet
- *Kompetensförsörjning* – förvaltningen har en utmaning att skapa kontinuitet utifrån kompetensförsörjning, schemaläggning och avtal, särskilt efter de nya EU-direktiven om dygnsvila

Genomgången av insatserna i barnrättsplanen visar på behov av att förstärka och systematisera arbetet med att identifiera hur den egna verksamheten påverkar barns rättigheter liksom av arbetet med barns delaktighet till ledningsnivån.

Nämnden har själv rådighet över insatser för att öka kompetens avseende både barnrätt och för att möta mer riktade behov. Kompetensutvecklingskoncept finns påbörjade och det är prioriterat att de kan fortsätta och få spridning. Detsamma gäller frågan om samverkan mellan avdelningar.

Nämndens övergripande prioritering är att livsvillkoren för personer med funktionsnedsättning ska förbättras. De tio rättighetsområdena i programmet för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning ligger som grund för verksamhetsplaneringen och berör såväl vuxna som barn. Satsningar inom rättighetsområdena kan alltså ge bäring på barns situation. Programmet pekar ut att stadens verksamheter ska ha ett helhetsperspektiv i kontakterna med barn, familjer och vuxna med funktionsnedsättning men saknar i stort sett barnperspektiv, vilket gör att barnrättsplanen, tillsammans med program för jämlik stad, utgör ett viktigt komplement. Nämndens planerade fokus under 2024 på barn, deras familjer och förebyggande insatser passar väl in i detta och kommer att följas upp i nästa års barnbokslut.